

Nedir Bu Aşk Denen Şey?

Psikanalitik Çift Psikoterapileri İçin Bir Rehber

Sarah Fels Usher

Çeviren: Dilek İşler Hayırlı & Onur Hayırlı

Episteme

Nedir Bu Aşk Denen Şey?

Psikanalitik Çift Psikoterapileri İçin Bir Rehber

What is This Thing Called Love?, 1st

A Guide to Psychoanalytic Psychotherapy with Couples

Sarah Fels Usher

Çeviren: Dilek İşler Hayırlı & Onur Hayırlı

ISBN: 978-605-7491-26-8

Episteme Yayınları® | 7

1. Baskı: Eylül 2022

© 2008, Routledge

© 2021, Dilek İşler Hayırlı & Onur Hayırlı

© 2020, Episteme Yayınları®

All rights reserved. Authorised translation from the English language edition published by Routledge, a member of the Taylor & Francis Group.

Bu eserin tüm hakları Episteme Yayınları'na aittir. Tamamı veya herhangi bir bölümü çoğaltılamaz ve dağıtılamaz. Yayınevi, bunu yapanlar ve buna teşebbüs edenler hakkında hukukî takibat yaptırma hakkına sahiptir.

Yayın Editörü: Hasan Yücel Başdemir

Grafik-Tasarım: Episteme Yayınları

Baskı: Meteksan Matbaacılık

Adres: Beytepe Köyü Yolu, No:3, 06800 Çankaya / Ankara

Telefon: (312) 266 44 10 | Faks: (312) 266 41 50 | Sertifika No: 46519

Adres: Karacaören Mahallesi 1577. Sokak, 9/13 Altındağ/Ankara
info@episteme.com.tr | www.episteme.com.tr | Sertifika No: 48564

Sarah Fels Usher

Toronto'da özel muayenehanesi olan bir psikanalisttir. Toronto Psikanaliz Derneği'nin Başkanı, Temel Psikanaliz Psikoterapi Programı'nın kurucu direktörü ve Toronto Psikanaliz Enstitüsü'nün öğretim üyesidir. İlk kitabı *Psikanalitik Psikoterapi Tekniğine Giriş*, öğrenciler ve yeni başlayan terapistler için bir psikoterapi rehberidir. Dr. Usher aynı zamanda *Kanada Psikanaliz Dergisi*'nin (*Canadian Journal of Psychoanalysis*) editörüdür.

Dilek İşler Hayırlı

Lisans eğitimini Hacettepe Üniversitesi Amerikan Kültürü ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamlamıştır. Yüksek lisans eğitimini yine Hacettepe Üniversitesi'nde tamamlamış, doktora çalışmalarına ise Ankara Üniversitesi'nde devam etmektedir. Doğu Batı Yayınları'ndan çıkan, Robert H. Lavenda ve Emily A. Schultz'un *Kültürel Antropoloji Temel Kavramlar* ile Franz Boas'ın *İlkel İnsanın Aklı* kitaplarının çevirmenidir. Farklı bilimsel alanlarda çalışmayı prensip edinen İşler Hayırlı İngilizce öğretimi, Antropoloji, Halkbilim/Folklor ve Çeviri alanlarındaki çalışmalarını yürütmekte, Ankara'da bir devlet üniversitesinde İngilizce okutmanlığı yapmakta ve çok sevdiği çevirmenlik mesleğine de devam etmektedir.

Onur Hayırlı

Ankara doğumlu ve sosyal antropoloji doktorasını Hacettepe Üniversitesinde tamamlayan çevirmenin, *Akademisyen Evlilikleri* adında bir kitabı da bulunmaktadır. Çeşitli üniversitelerde akademik kariyerine devam etmekte, çeşitli dersler vermektedir.

İÇİNDEKİLER

Önsöz 7

Teşekkür 12

1. Psikanalitik Bakış Açısı 13

Klasik Teori 15

Nesne İlişkileri Teorisi 23

Öz Psikolojisi (Self Psychology) 36

Özneler-Arasılık ve İlişkisel Teori 38

2. Terapiye Başlangıç: İlk Üç Seans 41

Tanışma Sorunları 42

Anamnez ya da Danışanın Öyküsü 49

Kritik Olaylar 52

Kritik Olay Olarak Cinsel İlişki 57

Formülasyon 58

3. Aşk Üzerine 61

Âşık Olmak 61

İdealleştirme 63

Cinsel İlişki ve Tutku 66

Gözden Düşmek 72

Âşık Kalabilmek 78

4. Terapi Süreci: Kullanılan Yöntem 83

Açılış Evresi 84

Chantal ve Brad: Başlangıç Evresi 87

Orta Evre 90

5. Aktarım(lar) 113

Terapistte Olan Aktarım 115

Partnerden Partnere Yapılan Aktarımlar 123

6. Karşı Aktarım 127

"Olumlu" Karşı Aktarım 133

"Olumsuz" Karşı Aktarım 138

Karşı Aktarımın Kullanılması 142

7. Sonuç: Derinlemesine Çalışma ve Sonlandırma 145

Kaynakça 161

Dizin 165

Önsöz

Pek çok psikoterapist ve psikanalist, tedavi boyunca hastalarının çoğunun zamanın önemli bir kısmını yakın ilişki deneyimlerinden bahsederek geçirdiğinin farkındadır. O halde, terapistlerin bu ilişkileri olduğu gibi, diğer bir deyişle canlı organizma gibi tedavi etmeye çalışmaları normaldir. Ancak ne yazık ki bunu yapmak için eğitim almamış olabilirler. O noktada bu kitabın çiftleri tedavi etmek isteyen deneyimli ve psikanalitik yönelimli birey terapistleri için bir rehber olacağını ve aynı zamanda denetim mekanizması işlevi göreceğini umuyorum. Zaten bu alanda çalışan terapistler, paylaştığım hikâyelerle, duygularla ve fikirlerle bağlantı kurarken kitabın çalkantılı sulara sakinlik sağladığını göreceklerdir.

Terapötik çifti analiz etmek için çok fazla zaman harcadığını göz önünde bulundurursak, psikiyatri, psikoloji ve psikanalizin birbirine tutkuyla bağlı çiftleri tedavi etmeye fazla dikkat yöneltmemiş olması şaşırtıcıdır. Psikanalitik teori geçtiğimiz yarım yüzyılda önemli ölçüde gelişmiştir. Klasik Freudyen “tek-kişî” teorisi bireylerin intrapsişik (iç-psişik) yaşamını, dürtülerini ve savunma mekanizmalarını araştırmıştır. Burada dürtü azaltma en temel tetikleyici olmuştur. Nesne ilişkileri teorisi başkalarıyla ilişki kurma tarzımıza odaklanmıştır ki bunlar bizim erken dönem bağlanmalarımızın iç temsillerinden kaynaklanır. Burada temel tetikleyici ilişkilendirilmez. Daha güncel olarak ise ilişkisel teori, tüm psikanalitik kavramlara bu mercekten bakarak vurguyu tamamen ilişki konularına kaydırır (Bu teoriler ve diğerleri ilk bölümde

detaylandırılacaktır.) Belirli bir noktaya değinebilmek adına, birkaç önemli çağdaş teoriyi atlادم. Yani hem teoride hem de pratikte benliğin diğerleriyle *ilişkisi* açısından öneminin altını çiziyoruz.

Çiftlerle çalışabilmek için psikanalitik teorinin uygulanabileceği ortadadır. Özellikle bir psikodinamik davranış teorisi ilişki sorunlarını çözebilmek için uygundur. Burada, üç kişilik terapötik etkileşime katılanların hepsini olmasa da çoğunu şaşırtacak şekilde zaman zaman fokurdayan ve bilinç dışı bileşenlerden oluşan kaynar bir kazan var. Daha önceden ve daha sonra oluşturduğumuz kavramlar fazlasıyla geçerlidir. Terapistle olan ilişkide ortaya çıkan aktarımlar, çiftin birbiriyle olan ilişkisinde ortaya çıkan aktarımlar, yoğun ve son derece karmaşık olabilen karşı aktarımlar bunlar arasındadır. Eski dostlarımız, direniş ve savunma kavramları burada terapiyle ve çiftin birbirleriyle etkileşim biçimiyle bağlantısı açısından ilginçtir. Yansıtmalı özdeşleşim için pek çok olasılığı *düşünmek* dahi oldukça bunaltıcıdır. Tüm bunlara ek olarak insanlar genellikle bilinçli ve bilinç dışı olarak duygusal birlikteliği psişik yaraları iyileştirmenin bir yolu olarak gördükleri için, çiftlerle çalışmak bireysel semptomları ve bunların etiyo-lojisini* tedavi etmenin yanı sıra ilişkideki uyumsuzluğu tedavi etmek için de bir fırsat sağlar. Çift psikoterapisti analitik teoride tanımlanan bilinç dışı ilişki kalıplarının tekrarlandığını fark edebilir ve bu farkındalık çiftin ilişkisine ve her partnerin yaşamına ilişkin noktaların ayrıntılı bilinmesi kadar önemlidir (Ruszczyński, 1993). Bu nedenle, ilk bakışta psikanaliz ve evlilik terapisi farklı verilerin gözlemlenmesine -yani psikanaliz intrapsişik noktalara, evlilik terapisi ise etkileşimsel noktalara- odaklanıyor gibi görünse de her iki yöntemle gözlemlenen veriler önemli ölçüde örtüşür (Finkelstein, 1988).

Psikoterapide çiftlerle çalıştığımızda ilişkideki her partnerin bir dizi bilinçli ve bilinç dışı beklentisi olduğunu, her birinin partnerine verdikleri karşılığında istediklerini alacağını düşündüğünü fark edebiliriz. Sager (1994) bunlara sözleşmeler adını verir ve her bireyin büyük olasılıkla farklı bir dizi sözleşme şartlarına göre davrandığını, çiftlerin muhtemelen birbirlerinin koşullarından habersiz olduğunu söyler. Eşlerden biri, zaman geçtikçe oyunun kurallarını herhangi bir

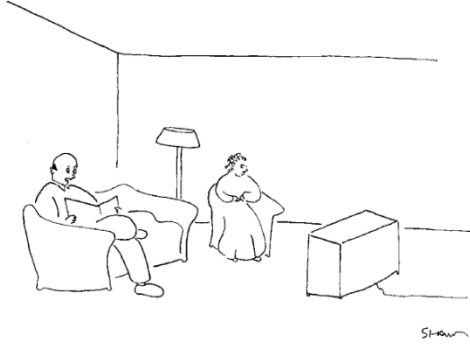
* Sebep bilim (ç.n.).

tartışmaya girmeden ve diğerinin rızası olmadan değiştirebilir. Bu kafa karıştırıcı, genellikle bilinç dışı ve belirsiz rahatsızlıklar tıpkı birey terapisinde olduğu gibi çift terapilerinde de terapistin yardımıyla bilinçli hâle getirilebilir ve ifade edilebilir. Ancak daha sonra tartışacağımız gibi, üç kişi birden katıldığında bir yorum daha karmaşık hâle gelebiliyor.

Beklentiler kavramı, çift ilişkilerinde iletişimden cinsel ilişkiye, kayınvalide ve kayınbabadan çocuklara, işe ve daha pek çok şeye doğru çeşitlilik gösterir. Çiftlerin birlikte yaşadıkları hayat boyunca ortaya çıkabilecek birçok sancılı dönem vardır. Ancak çift, ilişkiyi baltalayabileceğini düşündükleri bir tedaviye başlamadan önce bu dönemin en sancılı noktaya ulaşması gerekir.

Bu kitap yazılırken, “evlilik” kavramı birçok kez basında yer aldı. Politikacılar, bu terimi tanımlama biçimleri nedeniyle seçimleri ya kazandılar ya da kaybettiler. Örneğin eşcinsellerin evlilik haklarıyla ilgili tartışmalar eşcinsellik üzerine gizli ve bazen ekstrem görüşlerin ortaya çıkmasına neden olmuş, “evliliğin kutsallığı” konusunu siyasi fırsatçılığın tam ortasına yerleştirmiştir. Bu kitap eşcinsel ilişkilerden herhangi bir örnek içermiyor. Bu ilişkilerin psikodinamikleri heteroseksüel çiftlerinkinden farklı olmadığı için, homoseksüel ilişkilerin tedavisi de aynı şekilde özünde farklı değildir.

Yirmi yılı aşkın süredir çiftleri tedavi ediyorum ve bu alanda gerçekten eğitim almış nispeten az sayıdaki psikolog veya psikanalistten biri olabilirim. 1970’lerin sonlarında, Toronto’da psikanalitik düşüncenin hâlâ en parlak olduğu dönemde, İngiltere’de eğitim almış bir psikanalist teknik eğitimin yanı sıra psikodinamik çift terapisi üzerine de dersler verdim. Bir grup terapist, bir çiftle çalıştıkları dönem boyunca videoya kaydedilmişti ve bu video kasetleri grubun geri kalanıyla birlikte gözden geçirildi. Deneyim ve denetim bir kişi için en iyi öğretmen olsa da çalışmanın ilkelerindeki bu eski temel bilgi terapileri uygularken benimle kaldı ve bu kitabın yönelimini oluşturdu.

"Gey ve lezbiyenler evleniyormuş. Zaten yeterince acı çekmediler mi?"

Çoğu terapist kısa tedavi modelleri kullansa da ben çiftlerle uzun süreli çalışmayı tercih ediyorum. Bu tercihimde büyük oranda analitik deneyim etkili: Tedavi süreci ne kadar kapsamlıysa çiftin aklına gelen her şeyi söylemesine ve tedaviden ayrılmadan önce sorunlar hakkında psikolojik olarak nasıl düşüneceklerini öğrenmesine o kadar fazla olanak tanınır. İlişki krizi hafıfladığında çiftler ilk başta ortaya koymadıkları konuları -örneğin her ikisini de rahatsız eden zor bir evlat gibi- tartışmakta özgürdürler. Ayrıca, uzun süreli tedavi almak insanlara öğrendiklerini ve değişimlerini yaşamlarına entegre etme şansı verir. Yaşamları yoğun, birlikte düşünmek için yeterli zamanı olmayan ve eşlerden birindeki değişikliğin diğerini etkilediği çiftler karşılıklı adaptasyon sağlayabilmek için tedavide önemli zamana ihtiyaç duyabilir.

Yukarıda çiftleri tedavi etmedeki karmaşıklık ve zorluklara odaklandım. Çift terapisinin bireysel psikoterapiden veya psikanalizden daha zahmetli ve yorucu olduğundan, ayrıca grup terapısından de daha zahmetli olduğundan son derece eminim. Bu, eğitim programlarının ve uygulayıcıların az olmasının nedeni olabilir. Birey terapilerinin aksine, iki çifti arka arkaya çok nadiren randevuya alıyorum ve genellikle bir seans için (önceden sözleştiğimiz zamanın) bir buçuk katı saat ayırıyorum. Başlarda çalışmalarımız hem yoğun hem de paradoksal olarak rahatlatıcı geçiyor çünkü kısmen etkileşimlerin hızı ve kısmen de başka hiçbir şey işe yaramadığı için çiftlerle daha çok

kendim olabiliyorum. (Pratik olarak sahip olamayacağınız bir karşı aktarım tepkisi söyleyeyim size: uyuya kalmak!) İşin içinde pek çok ilgi çekici ve dokunaklı an ile çok sayıda mükafat vardır. Çiftler, yaptığımız iş için şükranlarını genellikle birey terapisine gelen hastalardan daha fazla ifade ederler.

Çiftlerle çalışmanın benim için öne çıkan yönlerinden biri de terapilerde mizahın olması. Hatta iyi bir mizah anlayışı, birey terapilerinden çok çift terapileri için bir ön koşuldur. Çoğu çiftin kendilerine özgü mizah anlayışı ve birbirleriyle şakalaşma biçimleri vardır. Tedavi uzadıkça şakalar yeniden ortaya çıkar ve çiftler kendilerini terapistle daha rahat hissettikçe birbirleriyle ilgili daha iyi hissetmeye başlarlar. Birlikte gülebildiğimiz bu neşeli anlar çoğu zaman değişkendir. Kendi mizah anlayışımı kullanmak, bazen eşlerden birinin veya her ikisinin nasıl hissettiğini anlayabilmenin empatik bir yolu olabiliyor ve bir yorumu daha makul hâle getirebiliyor. Sanırım bu söylediklerim kitabın farklı yerlerine serpiştirdiğim New Yorker karikatürlerini okuyucuya açıklayan mantıklı bir neden sunuyordur. Hepimizin bildiği gibi ilişkiler sadece şarkılara, oyunlara, filmlere ve kitaplara konu olmakla kalmamış aynı zamanda komik şakaların da hedefi olmuştur.

Kitabın içeriği, klinik çalışmalarım da tanıma ayrıcalığına sahip olduğum insanların hikâyelerinden faydalanmaktadır. Çok farklı tanımlamalar kullanarak bu hikâyeleri ve kişileri gizlemeye çalıştım ama ne kadar saklamaya çalışsam da gerçekler. Birlikte çalıştığımız ve bana öğrettikleri her şey için onlara minnettarım.

Yıllar önce bana ilham kaynağı olduğu ve ders verdiği için Kas Tuters'e teşekkür etmek istiyorum. Hem kendisine hem de Graham Berman'a kitabın taslağını okudukları, faydalı yorumlar ve görüşler sundukları için gerçekten minnettar olduğumu belirtmek isterim. Ayrıca eşim Gary McKay'e sürekli desteği için, elinden geldiğince yardım ettiği ve bu kitabın yazılması sırasında yalnız geçirdiği hafta sonlarına dayanabildiği için teşekkür etmek istiyorum. Ve kitabı yazdığım süre boyunca çalışma odamın zemininde bir yorganın üzerine kıvrılarak bana sessiz, düşünmemi sağlayan ve sıcak bir ortam sağladığı için yaşlı kedim Mookie'ye de teşekkür etmek istiyorum.

Teşekkür

“I’m your man” şarkısından on satır alındı.

Yazan Leonard Cohen

Yayımlayan Stranger Müzik

Sony/ATV Music Publishing Canada 1670 Bayview Avenue, Suite
408, Toronto, ON., M4G 3C2

Tüm Hakları Saklıdır. İzinle kullanılmıştır.

Dört Kuartet’ten alınan “Little Gitting”

Telif hakkı 1942 T.S. Eliot.

Esme Valeria Eliot tarafından yenilendi 1970

Harcourt, Inc. İzniyle yeniden basılmıştır.

1

Psikanalitik Bakış Açısı

Evli veya bekâr tüm çiftler, uzun mutsuz yıllardan sonra son çare olarak psikoterapistlere gelir. Bir bakıma sorunları acilen gün yüzüne çıkarmaya ihtiyaç duyarak, bir bakıma ise sıklıkla acı bir kişisel başarısızlık olarak algıladıkları şeyden utanç duyarak en mahrem özelliklerini burada ortaya çıkarırlar. Kişisel terapi için başvuran danışanlardan farklı olarak tedaviye kişisel gelişimleri için gelmezler. Bu sorunlu kişiler *birbirleriyle* olan saf ve hassas sorunları üçüncü bir kişinin (bu kişiye hakem, hâkim, ebeveyn veya arkadaş diyebiliriz) de gözlemlemesi, dinlemesi ve araya girmesi ile su yüzüne çıkarmak üzere gelirler. Süreç bütün taraflar için zorlu ve karmaşıktır.

Çiftlerle çalışan terapistler genellikle farklı dinamiklerle karşılaşır. Dolayısıyla çalışmaları sınıflandırmak ve düzenlemek için farklı yöntemler denenmesi oldukça doğaldır. Evlilik terapisi bazen teorisi olmayan bir teknik olarak tanımlanmasına rağmen -veya bu sebeple- çok çeşitli teorik yaklaşımlarla karşı karşıya kalmıştır. Liste yapmak ve görevler vermek dâhil, sistem teorisi ve bilişsel-davranışçı teori çiftlerle çalışırken kullanılan popüler metotlar arasındadır. Duygusal olarak odaklı, kısa stratejik, yapısal stratejik, çözüm odaklı, anlatı tarzlı, ilişki eğitimi ve nesiller arası terapiler, yakın zamanda yayımlanan *Clinical Handbook of Couple Therapy* (Çift Terapisi Klinik

El Kitabı) (Gurman ve Jacobson, 2002) kitabının içindekiler tablosundaki bölüm başlıklarından yalnızca birkaçıdır. Çiftlerin birbirleriyle bilinçli ve bilinç dışı yaptıkları sözleşmelerin incelendiği ve yeniden işlendiği sözleşme teorisi (Sager, 1994) ile grafik ve tablolara yerleştirilebilecek çift tipleri veya kategorilerinin incelenmesi de (ör. Sharpe, 2000) hem muayenehanede ortaya çıkan malzemenin hem de devam eden etkileşimlerin karmaşıklığı ile başa çıkmak için atılan adımlar arasındadır.

Psikanalitik teori, kişilerarası olanı değil intrapsişik yani iç ruhsal bilgiyi gözlemleme ve yorumlama yolu olarak ortaya çıktığından (başlangıçta hayal ürünü olduğu düşünülen, duyguları bir başkasına aktarma* verileri dışında), çiftlerle terapilerde uygulandığında direkt olarak uyum göstermiyor. Ancak yine de duygusal ilişkilerin incelenmesiyle karmaşık bir biçimde ilişkilidir ve bu tip ilişkilerin tedavi edilmesinde işe yarayan metotlara işaret eden bir yol göstericidir. Tedavi için başvuran çiftlere psikanalitik bakış açısıyla yaklaşmak, terapistin işine *bilinç dışını* katmaya, böylece ilişkideki uyumsuzlukların pek çoğunun bilinç dışı anlamına dair bir fikir edinmeye, son olarak tedavide ortaya çıkabilecek aktarım ve karşı aktarım sorunlarını anlamaya yönelik bir çerçeve sunar- genelde bu, diğer çift terapi türlerinin odak noktası değildir. Bir terapist çifti psikanalitik yöntemle dinlediğinde, çiftler saklı veya karışık dürtülere alışık hâle gelirler.

Hasta olan ilişkinin kendisi midir? Yoksa bireyler mi? Meselenin nasıl formüle edileceğine dair mevcut soru iki şekilde sorulabilir: Teorik olarak ilişkideki sorunların parçası olan bireyleri anlamak için tek kişilik klasik teoriye mi başvurmamız, yoksa iki kişilik nesne ilişkileri teorilerine başvurup sorunlarının kişilerarası niteliğine mi odaklanmalıyız? “İkisi de!” diyerek kolayca kaçamıyoruz. “Özel olarak bireysel psikolojiye yapılan vurgu, çiftin özel hayatını kontrol eden bireylerarası etkileşim şeklini gözden geçirirken, sadece etkileşime yapılan vurgu ise bireyin geçmişini ve bunun psikodinamik bileşiklerinin payını azaltır” (Cohen, 1999, s. 144).

* Daha sonraki bölümlerde detaylı ele alınacağı üzere, aktarım (transference) kavramı geçmiş ilişkilerin ve yaşantıların, terapi sırasında yeniden üretilmesi olarak tanımlanabilir. Diğer bir deyişle, hastanın geçmiş nesne ilişkilerini karşı tarafa yansıtması ve dışallaştırmasıdır (ç.n.).

Buna paralel olarak, çiftlerin ilişkilerindeki gerginliğin temel kaynaklarından biri, bireylerin –ilişkilerde birbirlerinden *bağımsız* olarak– büyüme ve gelişme ve –birbirlerine *yakın* olmak için– birleşme, bağlanma ve bağlı olma ihtiyacıdır – başka bir deyişle bunlar, otonomi ve samimiyetin elde edilebilmesi için birbiriyle çelişen ihtiyaçlardır. “Bu çatışmanın ortaya çıkmasına neden olan, aynı kişiye karşı duyulan kaçınılmaz sevgi ve nefret duygularının yönetilmesi, evlilik ilişkilerinin psikodinamiklerini anlamak için büyük öneme sahiptir” (Cohen, 1993, s. 56).

Bu bölüm psikanalitik teoriye ait ve yazarın çiftleri tedavi etmede işine en çok yarayan belirli kavramları ele alacaktır.

Klasik Teori

“Karım dedi ki, ‘eğer sen terapiye gidersen ben de gelirim’ ve ben de dedim ki ‘sen gidersen ben de giderim, gördüğünüz gibi ikimiz de buradayız.’”

Kaynakça

- Altman, L.L. (1977). Some vicissitudes of love. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 25, 35-52.
- Aron, L. (1996). *A meeting of minds: mutuality in psychoanalysis*. Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Atwood, G. ve Stolorow, R. (1984). *Structures of subjectivity*. Hillsdale, NJ: The Analytic Press.
- Bacal, H.A. ve Newman, K.M. (1990). *Theories of object relations: bridges to scl/psychology*. New York: Columbia University Press.
- Bak, R.C. (1973). Being in love and object loss. *International Journal of Psycho-Analysis*, 54, 1-8.
- Bank, S.P. ve Kahn, M.D. (1982). *The sibling bond*. New York: Basic Books, Inc.
- Bergmann, M.S. (1980). On the intrapsychic function of falling in love. *Psychoanalytic Quarterly*, 49, 56-77.
- Bergmann, M.S. (1982). Platonic love, transference love and love in real life. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 30, 87-111.
- Berkowitz, D.A. (1999). Reversing the negative cycle: interpreting the mutual influence of adaptive, self-protective measures in the couple. *Psychoanalytic Quarterly*, 68, 559-583.
- Blum, H.P. (1986). Countertransference and the theory of technique. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 34, 309-328.
- Brown, L.J. (2002). The early oedipal situation: developmental, theoretical, and clinical implications. *The Psychoanalytic Quarterly*, LXXI, 273-300.
- Cleavelly, E. (1993). Relationships: interaction, defences, and transformation. In *Psychotherapy with couples*, ed. S. Ruzsaczynski. London: Karnac Books.
- Cohen, L. (1993). *Stranger music: selected poems and songs*. Toronto: McClelland & Stewart Inc.
- Cohen, P. (1999). Psychoanalytically informed short-term couple therapy. In *Short-term couple therapy*, ed. J.M. Donovan. New York: Guilford Press.
- Colarusso, C.A. (1990). The third individuation - the effect of biological parenthood on separation-individuation processes in adulthood. *Psychoanalytic Study of the Child*, 45, 179-194.
- Colarusso, C.A. (2000). Separation-individuation phenomena in adulthood: general concepts and the fifth individuation. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 48, 1468-1489.

- Colman, W. (1993). Marriage as a psychological container. In *Psychotherapy with couples*, ed. S. Ruszczynski. London: Karnac Books.
- Dicks, H.V. (1967). *Marital tensions: clinical studies towards a psychological theory of interaction*. London: Karnac Books.
- Eissler, K.R. (1955). *The psychiatrist and the dying patient*. New York: International Universities Press.
- Epstein, L. ve Feiner, A.H. (1993). *Countertransference: the therapist's contribution to the therapeutic situation*. Northvale, NJ: Jason Aronson Inc.
- Finkelstein, L. (1988). Psychoanalysis, marital therapy, and objectrelations theory. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 36, 905-931.
- Firestein, S.K. (1978). *Termination in psychoanalysis*. New York: International Universities Press.
- Frank, J.A. (1997). *Oedipal countertransference in marital therapy*. In *Countertransference in couples therapy*, ed. M.F. Solomon ve J.P. Siegel. New York: W.W. Norton & Company.
- Frayn, D.H. (2005). *Understanding your dreams: a guide to selfawareness*. Toronto: Ash Productions.
- Freud, S. (1905). *Three essays on the theory of sexuality*. Standard Edition, VII, ss. 135-243.
- Freud, S. (1910). *A special type of object choice made by men* (Contributions to the psychology of love I). Standard Edition, XI, ss. 165-175.
- Freud, S. (1912). *On the universal tendency to debasement in the sphere of love* (Contributions to the psychology of love II). Standard Edition, XI, ss. 179-190.
- Freud, S. (1914). *On narcissism: an introduction*. Standard Edition, XIV, ss. 73-102.
- Freud, S. (1915a). *Observations on transference-love*. Standard Edition, XII, ss. 158-171.
- Freud, S. (1915b). *Instincts and their vicissitudes*. Standard Edition, XIV, ss. 117-140.
- Galatzer-Levy, R.M. (2004). The death of the analyst. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 52 (4), 999-1024.
- Garza-Guerrero, C. (2000). Idealization and mourning in love relationships: normal and pathological spectra. *The Psychoanalytic Quarterly*, 69, 121-150.
- Gay, P. (1988). *Freud: a life for our time*. New York: W.W. Norton & Company.
- Gill, M.M. (1955). *Analysis of transference* (Psychological Issues Monograph No. 53). New York: International Universities Press.
- Ginot, E. (2001). The holding environment and intersubjectivity. *The Psychoanalytic Quarterly*, 70(2), 417-446.
- Greenberg, J.R. ve Mitchell, S.A. (1983). *Object relations in psychoanalytic theory*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Greenson, R.R. (1967). *The technique and practice of psychoanalysis*. Madison, CT: International Universities Press.
- Gurman, A.S. ve Jacobson, N.S., eds (2002). *Clinical handbook of couple therapy*. New York: Guilford Press.
- Guttman, H.A. (1982). Transference and countertransference in conjoint couple therapy: therapeutic and theoretical implications. *Canadian Journal of Psychiatry*, 27, 92-97.
- Harway, M., ed. (2005). *Handbook of couples therapy*. New York: John Wiley & Sons, Inc.
- Jacobs, T.J. (1986). On countertransference enactments. *Journal of the American Psychoanalytic Society*, 34, 289-307.

- Jacobs, T.J. (1991). *The use of self countertransference and communication in the analytic situation*. Madison, CT: International Universities Press.
- Kalb, M.B. (2002). Does sex matter? The confluence of gender and transference in analytic space. *Psychoanalytic Psychology*, 19, 118-143.
- Kernberg, O.F. (1974). Barriers to falling and remaining in love. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 22, 486-511.
- Kernberg, O.F. (1991). Aggression and love in the relationship of the couple. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39, 45-70.
- Kernberg, O.F. (1995). *Love relations: normality and pathology*. New Haven: Yale University Press.
- Kipnis, L. (2003). *Against love: a polemic*. New York: Pantheon Books.
- Kluger, J. (2006). The new science of siblings. *Time*, 168, 31-39.
- Kohut, H. (1971). *The analysis of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. (1977). *The restoration of the self*. New York: International Universities Press.
- Kohut, H. (1984). *How does analysis cure?* Chicago: University of Chicago Press.
- Kulosh, N. ve Mayman, M. (1993). Gender-linked determinants of transference and countertransference in psychoanalytic psychotherapy. *Psychoanalytic Inquiry*, 13, 286-305.
- Laplanche, J. ve Pontalis, J.B. (1973). *The language of psychoanalysis*. London: W.W. Norton & Company.
- Lawrence, D.H. (2002). *Women in love*. New York: The Modern Library.
- Lyons, A. (1993). Husbands and wives: the mysterious choice. In *Psychotherapy with couples*. ed. S. Ruzczynski. London: Karnac Books.
- McLaughlin, J. (1991). Clinical and theoretical aspects of enactment. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39, 595-614.
- Mahler, M. (1963). Thoughts about development and individuation. *The Psychoanalytic Study of the Child*, 18, 307-324.
- Mahler, M. (1974). Symbiosis and individuation: the psychological birth of the human infant. In *The Selected Papers of Margaret S. Mahler*, vol. 2. New York: Jason Aronson.
- Mead, R. (2003). Love's labours. *The New Yorker*, 11 August.
- Miller, M.V. (1995). *Intimate terrorism: the deterioration of erotic life*. New York: W.W. Norton & Company.
- Mitchell, S.A. (2002). *Can love last? The fate of romance over time*. New York: W.W. Norton & Company.
- Mitchell, S.A. ve Black, M.J. (1995). *Freud and beyond*. New York: Basic Books.
- Novick, J. (1982). Termination: themes and issues. *Psychoanalytic Inquiry*, 2(3), 329-365.
- Ogden, T. (1982). *Projective identification and psychotherapeutic technique*. New York: Jason Aronson.
- Ogden, T. (1994). The analytic third: working with intersubjective clinical facts. *International Journal of Psychoanalysis*, 75, 3-19.
- Racker, H. (1968). *Transference and countertransference*. New York: International Universities Press.
- Rangell, L. (1982). Some thoughts on termination. *Psychoanalytic Inquiry*, 2(3), 367-392.
- Renik, O. (1993). Analytic interaction: conceptualizing technique in light of the analyst's irreducible subjectivity. *The Psychoanalytic Quarterly*, 62, 553-571.

- Ross, J.M. (1991). A psychoanalytic essay on romantic, erotic love. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39S, 439-475.
- Rothstein, A. (1992). Observations on the utility of couples therapy conducted by a psychoanalyst - transference and countertransference in resistance to analysis. *The Psychoanalytic Quarterly*, 61, 519-541.
- Ruszcynski, S., ed. (1993). *Psychotherapy with couples: theory and practice at the Tavistock Institute of Marital Studies*. London: Karnac Books.
- Sager, C.J. (1994). *Marriage contracts and couple therapy: hidden forces in intimate relationships*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Sandler, J. (1976). Countertransference and role-responsiveness. *International Review of Psychoanalysis*, 3, 43-47.
- Sandler, J., Dare, c., ve Holder, A. (1973). *The patient and the analyst: the basis of the psychoanalytic process*. Madison, CT: International Universities Press.
- Scharff, D.D. ve Scharff, J. (1991). *Object relations couple therapy*. Northvale, NJ: Jason Aronson.
- Searles, H.F. (1979). *Countertransference and related subjects*. New York: International Universities Press.
- Shane, M. ve Shane, E. (1984). The end phase of analysis: indicators, functions, and tasks of termination. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 32, 739-772.
- Sharpe, S.A. (2000). *The ways we love: a developmental approach to treating couples*. New York: Guilford Press.
- Sharpe, S.A. ve Rosenblatt, A.D. (1994). Oedipal sibling triangles. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 42(2), 491-523.
- Sharpe, S.S. (1997). *Countertransference and diagnosis in couples therapy*. In *Countertransference in couples therapy*, ed. M.F. Solomon and J.P. Siegel. New York: W.W. Norton & Company.
- Solomon, M.F. (1994). *Lean on me: the power of positive dependency in intimate relationships*. New York: Simon & Schuster.
- Solomon, M.F. ve Siegel, J.P., eds (1997). *Countertransference in couples therapy*. New York: W.W. Norton & Company.
- Spurling, L. (2003). On psychoanalytic figures as transference objects. *International Journal of Psychoanalysis*, 8, 31-43.
- Stoller, R.J. (1991). Hooray for love. *Journal of the American Psychoanalytic Association*, 39S, 413-435.
- Turkel, A.R. (1992). *The gender of the analyst*. *International Forum of Psychoanalysis*, 1, 11-19.
- Usher, S.F. (1993). *Introduction to psychoanalytic psychotherapy technique*. Madison, CT: International Universities Press.
- Wallerstein, J.S. ve Blakeslee, S. (1995). *The good marriage: how and why love lasts*. New York: Warner Books.
- West, J.J. ve Schain-West, J. (1997). *Envy in the countertransference*. In *Countertransference in couples therapy*, ed. M.F. Solomon ve J.P. Siegel. New York: W.W. Norton & Company.
- Winnicott, D. (1965). *The maturational process and the facilitating environment*. London: Hogarth Press.

Dizin

A

ADHD 105, 106
aktarım 11, 14, 17, 27, 34, 38, 39, 50, 75, 85, 91, 97, 111, 113, 114, 115, 116, 118, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 127, 128, 129, 130, 133, 134, 138, 139, 141, 142, 143, 144, 149, 156, 160
Altman, L. L. 73, 78, 161
anksiyete 18, 24
arzu 16, 17, 57, 58, 62, 74, 79, 80, 95, 99, 124, 142
Atwood, G. 38, 161
aynalama 36, 126
ayrılma 20, 23, 24, 25, 26, 27, 32, 66, 75, 78, 79, 92, 121, 160

B

baba 76, 100, 117, 119, 142
bağımlılık 31, 32, 33, 119, 120, 124, 154
bağlanma 7, 15, 16, 32, 64
Bak, R. C. 139, 161
beklentiler 9, 125, 130, 153
Berkowitz, D. A. 38, 82, 125, 161
bilinç dışı 8, 9, 14, 16, 17, 18, 20, 24, 28, 29, 30, 31, 32, 45, 47, 59, 70, 72, 74, 78, 85, 91, 94, 95, 113, 114, 115, 122, 125, 127, 132, 142, 143, 156
bilişsel-davranışçı teori 13

Bion, Wilfred 28, 33, 35
bipolar bozukluk 76
bireyleşme 23, 25, 32, 124, 125
birey terapisi 97, 125, 130, 152
borderline kişilik bozukluğu 62
boşanma 79
Boşanma 71

C-Ç

cinsel ilişki 56, 57, 62, 66, 67, 99, 122, 123
cinsellik 17, 25, 63, 70, 99, 153
Cleavelly, E. 161
Cohen, Leonard 161
Cohen, P. 161
Colarusso, C. A. 25, 161
Colman, W. 33, 115, 162
çatışmaların çözümü 124
çift aktarımı 121
çocuklar 21, 22, 24, 47, 73, 89, 132
çocuk rolündeki terapist 131

D

değersizleştirme 74, 75, 132
depresyon 107
Dicks, H. Y. 32, 59, 72, 86, 144, 162
dikkat eksikliği 105
direnc 98, 120, 127, 145
dönüm noktası 32, 55, 87
dürtüler 67, 70, 129

E

ebeveyn 13, 18, 22, 24, 25, 30, 42, 49, 55,
70, 72, 89, 94, 110, 117, 118, 120,
123, 129, 131, 144
ebeveyn aktarımı 117, 123
ebeveynler 121, 123, 131
ego 16, 63
ego ideali 63
Eliot, T. S. 12, 160
empati 36, 37, 63, 103, 108, 136, 153
endişe 51, 66, 87, 88, 94, 153, 155
ensest 67, 68, 69, 70
ergenlik 69, 73
erotik 16, 66, 67, 71, 80, 122
erotik aktarımlar 122
eski ilişki 48
evlilik 8, 9, 15, 25, 28, 32, 33, 43, 49, 50,
51, 52, 54, 69, 73, 78, 83, 87, 88,
100, 115, 135, 137, 138, 149
evlilik dışı ilişki 69, 100

F

Fairbairn, W. R. D. 28, 29, 31, 32, 33, 64,
75
fanteziler 17, 114, 123, 128, 156
Finkelstein, L. 8, 28, 37, 162
Firestein, S. K. 160, 162
formülasyon 58
Frank, J. A. 61, 124, 129, 131, 162
Freud, Sigmund 16, 17, 29, 63, 66, 67, 69,
79, 113, 114, 127, 128, 152, 162,
163

G

Gay, P. 127, 162
gerileme 130
Ginot, E. 38, 162
gizli anlaşma 59, 96
görkem 54, 130, 159
gözlemci benlik 16
Greenson, R. R. 162
Guttman, H. A. 115, 129, 131, 162
güdüler 16, 82

H

hamilelik 77, 78

hassasiyet 63, 87, 106
hassas sevgi 79, 81
hayal kırıklığı 72, 75, 79, 146
hemcins rekabeti 129
hiddet 19, 45
hiperaktivite bozukluğu 105
homoseksüellik 9, 67

İ

iç ruhsal teori 14, 16
içsel ebeveynler 123
içsel nesneler 28
içsel psikik model 36
idealleştirme 36, 63, 72, 132
idealleştirmeme 72
ihtiyaçlar 80, 94, 95, 108, 120
iki kişilik terapi 114
ikincil kazanç 16
ikizlik 36, 126
iletişim 30, 31, 49, 95, 100, 101, 119, 128,
134, 135, 152, 158
ilişkisel teori 7, 38
ilişkiyi bitirmek 45, 46
incinebilirlik 128
inkâr 47, 85, 114, 121, 129, 134, 155
intrapşik 7, 8, 14, 16, 23, 29, 38
iyileşme 75, 98, 152
iyileştirici ilişki 16, 95

K

kaçınma 67, 96, 132
Kalb, M. B. 116, 163
kapsama 33, 35
kardeş 49, 70, 71, 118, 119, 123, 124
kardeş aktarımı 118
karşı aktarım 27, 123, 127, 128, 130, 139,
156
kayınbaba 9
kayınvalide 9
kendi kendini analiz 160
kendilik 36, 152
kıskançlık 110, 130, 131, 132, 133
Kipnis, L. 62, 163
klasik teori 15
Klein, Melanie 28, 29
Kluger, J. 163
koca avcısı 138

Kohut, Heinz 36, 63, 82, 126, 163
korku 20, 22, 24, 26
krizler 48, 96, 155
kucaklayıcı 35, 38, 39, 144, 160
kucaklayıcı çevre 35, 39
Kulosh, N. 116, 163
kurallar 128, 129
kürtaj 55

L

Laplanche, J. 63, 163
latent dönem 104
Lawrence, d. H. 80, 163
Lennon, John 68
lezbiyen çiftler 144
libido 29, 31
lisansüstü eğitim 52
Lyons, A. 17, 78, 163

M

Mahler, Margaret 20, 23, 24, 25, 28, 32, 33, 163
mastürbasyon 69
Mayman, M. 116, 163
McLaughlin, J. 120, 143, 163
Miller, M. V. 80, 163
Milton, John 79, 80
Mitchell, S. A. 72, 76, 78, 80, 81, 162, 163
mizah 11, 36, 103, 104

N

narsisizm 16, 17, 22, 73
narsistik 16, 22, 37, 87, 94, 126, 129
nefret 15, 17, 27, 29, 34, 44, 47, 55, 59, 66, 72, 73, 79, 87, 101, 103, 157, 158
nemfomani 62
nesne ilişkileri 14, 23, 28, 31, 33, 34, 64, 81
nesne seçimi 16, 67, 71

O-Ö

obsesif kompulsif bozukluk 62, 104
olumsuz aktarım 149
onarma 79, 132
Ono, Yoko 68
orta aşama 154

otonomi 15
ödüpal çatışma 18, 124, 129
ödüpal kardeş 70
öfke 25, 34, 37, 44, 45, 55, 63, 67, 71, 73, 75, 76, 77, 78, 89, 104, 115, 133, 140, 146, 148
ölüm 28, 135, 137, 138, 148, 160
öznelarasılık 125
öznellik 38
öz-nesne 36, 37
öz nesne aktarımları 37, 126
öz psikolojisi 36

P

partnerden partnere aktarım 113, 125
partner seçimi 16, 30, 79
Pontalis, J. B. 63, 145, 163
pornografi 67
psikanaliz 8, 91, 113, 114
psikopatoloji 31, 38, 125
psikoseksüel gelişim 16, 17

R

rekabet 49, 71, 95, 118, 119, 124, 131
Renik, Owen 38, 114, 163
romantizm 61
Rosenblatt, A. D. 70, 164
Ross, J. M. 62, 63, 67, 164
Ruszczyński, S. 8, 29, 30, 33, 36, 128, 144, 161, 162, 163, 164
rüya 95, 96, 97, 135

S-Ş

Sager, C. J. 8, 14, 164
sahneleme 120
saldırganlık 66, 67
Sandler, J. 94, 143, 164
savunma 7, 8, 16, 17, 29, 44, 58, 64, 69, 72, 74, 75, 85, 105, 113, 128, 131, 133
savunma mekanizması 64, 72, 74, 75, 131
Schain-West, J. 132, 133, 164
serbest çağırışım 91, 95
sessizlik 93, 106
sevgi dolu ilişkiler 73
Shakespeare, William 62

Shane, E. 160, 164
Shane, M. 160, 164
Sharpe, S. A. 14, 64, 70, 74, 121, 124, 125, 130, 144, 164
sınır koyma 142
Siegel, J. P. 121, 128, 129, 144, 162, 164
Simbiyotik çiftler 125
sistem teorisi 13
sonlandırma 21, 48, 84, 111, 145, 149, 151, 152, 157, 159
sonlandırma aşaması 149, 153, 157
Sonlandırma aşaması 111
sözleşme teorisi 14
Stoller, R. I. 61, 63, 65, 67, 164
Stolorow, R. 38, 161
suçlama 43, 44, 91
suçluluk 18, 21, 24, 45, 48, 54, 99, 109, 110, 135, 153
Swept Away 66
şakalar 11, 121

T

taciz 98, 99, 100
taşıyıcı annelik 54
tekrarlama zorlanımı 31
terapinin sonlandırılması 110, 155
terapistin cinsiyeti 116, 117
terapistin duygusal dâhiliyeti 38
terapistler 48, 51, 106

tolerans 25, 32, 33, 76, 79, 152
Turkel, A. R. 116, 164
tutku 7, 62, 63, 66, 80, 81, 94

U-Ü

uyum 14, 35, 39, 50, 63, 74, 82, 85, 97, 106, 108, 125, 143
uzun süreli tedavi 10, 132
üst belirlenim 16

W

Wertmuller, L. 66
West, J. J. 132, 133, 164
Winnicott, D. 28, 34, 35, 36, 126, 164
Winnicott, D. W. 28, 34, 35, 36, 126, 164

Y

yakınlık 21, 32, 58, 67, 130, 140
yansıtma 29, 30
yansıtmalı özdeşim 29, 30, 33, 94, 129
yardımcı terapist 92, 93
yorumlama 14, 18, 91, 93

Z

zihinsel temsiller 16
zorbalık 139